

**ПЛАН ЗА ОТГОВОР НА БЕЖАНСКАТА
СИТУАЦИЯ ОТ УКРАЙНА**

ГОДИШЕН ДОКЛАД – 2024 Г.

Използваните наименования и представянето на материалите в настоящия доклад не предполагат изразяването на каквото и да е становище от страна на Организацията на обединените нации относно правния статут на която и да е държава, територия, град или област или на нейните власти, или относно определянето на нейните граници.

Снимка на корицата: Чехия - украинско бебе в амбулаторията на болницата в Прибрам, където получава достъп до качествено здравеопазване. @УНИЦЕФ/Антон Филоненко

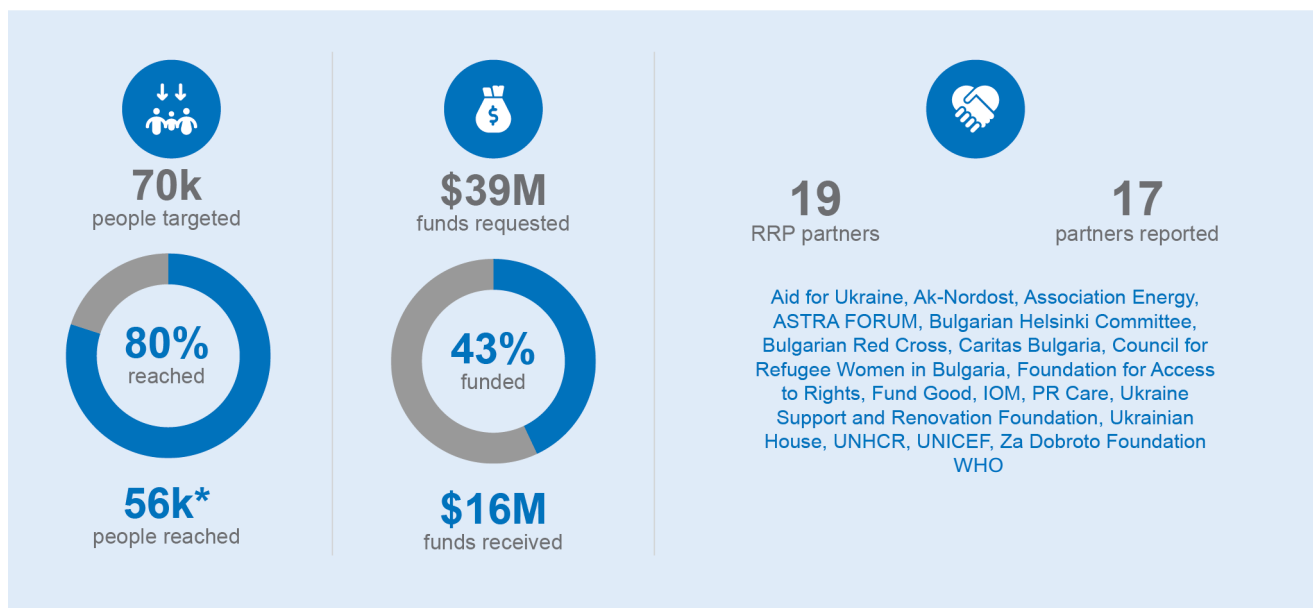
Женева, Швейцария, февруари 2025 г.

© ВКБООН 2025. Всички права са запазени.

Съдържание

БЪЛГАРИЯ	4
Напредък по изпълнението на стратегическите цели	4
Пропуски и последици от недостатъчното финансиране .	5
Общо послание на организациите по ПОБС	6

БЪЛГАРИЯ

*The number of individuals reached is an estimate based on the highest number of individuals reached per activity, per sector and/or per region, to avoid double counting.

Напредък по изпълнението на стратегическите цели

През декември 2024 г. служебното правителство на България прие решение за удължаване на националната хуманитарна програма за бежанците от Украйна до март 2025 г. Програмата включва спонсорирано от правителството настаняване в гържавни заведения и хотели, от което се възползват предимно уязвими бежанци, като например домакинства с непълнолетни деца и по-възрастни лица. През втората половина на годината партньорите по ПОБС са провели информационна кампания относно правата на бежанците със специфични нужди свързани с закрилата. Те също така са предоставили на националните органи възможности за изграждане на капацитет за провеждане на интервюта с кандидати за международна закрила и за осигуряване на системи за достъп, съобразени със закрилата. Капацитетът на органите за закрила на детето и на доставчиците на социални услуги също е изграден по отношение на управлението на случаи за закрила на деца и нуждите на непридружени и разделени деца.

През учебната 2024-25 г. в българските училища (начално и средно образование) са записани около 4800 деца, което е с 34% повече в сравнение с предходното полугодие. Тези данни са предшествани от усилията на разнообразни организации за провеждане на имунизационни кампании на деца (предпоставка за записване в училище) с Министерството на здравеопазването - както и от национална информационна кампания за записване в училище, организирана от Работната група по образование към Министерството на образованието и науката (МОН). Партньорите по ПОБС са предоставили безвъзмездни средства за образование на семейства на бежанци, които са достигнали повече от 2600 деца бежанци (на възраст 6-17 години). По този начин е осигурен достъпа им до начално и средно образование. През четвъртото тримесечие на годината партньорите по ПОБС са предоставили, в сътрудничество с МОН, обучения на 90 учители от училища в Бургас, Хасково, Пловдив, София и Варна, с цел повишаване на капацитета на учителите в областта на приобщаващото образование и преподаването на български език като чужд. През юли 2024 г. Министерски съвет на Република България прие указ за улесняване на достъпа на бежанците с временна закрила до българските гържавни университети. В следствие бе взето и решение за отпускане на квота от 400 места в гържавните университети за бежанци.¹ В следствие на развитията партньорите по ПОБС са предоставили информационни сесии за записване в университет за млади хора от бежанската общност в общинските центрове и са възстановили таксите за записване на 82 студенти, като им дава възможност да започнат висшето си образование.

¹ България [Постановление на Министерски съвет № 264 / 25.7.2024 г.](#); Европейска комисия [Национални реформи във висшето образование. Украински бежанци: Съветът удължава временната закрила до март 2026 г.](#)

Партньорите продължават да предоставят целенасочена подкрепа на бежанците със специални нужди. Това включва услуги за психично здраве в общността; подкрепа на деца със специални нужди и техните настойници за записване в държавни детски градини и училища; и подкрепа за достъп до правителствените схеми за социална помощ. Партньорите по ПОБС са достигнали и до повече от 10 200 лица с многоцелева и зимна помощ за посрещане на основни нужди през втората половина на годината. Насочването между доставчиците на услуги (ПОБС и други участници) бе засилено чрез използването на междуведомствения въпросник за насочване. Българската мрежа от центрове за закрила и интеграция „Компас“ са предоставили различни услуги, включително правна помощ и посредничество за достъп до основни услуги, услуги за закрила на детето и образователна подкрепа, курсове по български език, дейности за подобряване на психичното здраве и психосоциална подкрепа, както и социално-икономическо включване и достъп до социално подпомагане.

Партньорите са предоставили възможност за изграждане на капацитет по различни теми, като например как да предоставя основана на общността закрила, как да набират средства и как да изготвят проекти. През м. ноември 2024 г., междуведомствената мрежа за защита от сексуална експлоатация и злоупотреба (PSEA) организира през обучение за обучители (ToT) по ключови принципи на PSEA и умения за улесняване на обучението за 20 координатори на PSEA и техните заместници. Отговорните за PSEA лица допълнително са разработили планове за обучение за 2025 г., за да проведат допълнителни обучения в рамките на своите организации. Обучението подчертава съвместните усилия за утвърждаване на политиката за нулева толерантност, насочена към предотвратяване на PSEA сред хората, принудени да бягат.

Партньорите по ПОБС са достигнали до повече от 38 000 души с интервенции за осигуряване на препитание и социално-икономическо приобщаване. Курсовете по български език - както за възрастни, така и за деца – са изтъкнати като неразделна част от улесняването на достъпа до услуги и възможности за развитие. Други услуги включват кариерни консултации, подкрепа за намирането на работа, професионални обучения и менторство за предприемачи. Партньорите са засилили социалното сближаване между бежанските и приемащите ги общности чрез разнообразни общи дейности в общностните центрове и са набелязали множество успешни примери за приноса на бежанците към националната икономика и нейното развитие.

Пропуски и последици от недостатъчното финансиране

През февруари 2025 г. българското правителство удължи валидността на временната закрила (ВЗ) до края на м. март 2026 г., в съответствие с директивата на ЕС. С цел да се осигури предвидимост на законовата уредба и достъпа до закрила, алтернативните форми на пребиваване продължават да бъдат от съществено значение за повишаване на сигурността и социално-икономическото приобщаване на бежанците, в съответствие с международните стандарти за закрила. Бежанците следва да получават пълна и лесно-достъпна информация относно възможностите за получаване на правен статут, както и необходимата за тази цел правна помощ.

Необходимо е също така да се укрепят националните системи за насочване, за да се идентифицират потенциалните жертви на трафик на хора и бежанците със специфични нужди. Идентифицирането на уязвимите бежанци на ранен етап е от съществено значение, за да се гарантира, че те имат достъп до своите права. Пропуските в начините за насочване и липсата на социална и образователна подкрепа в спонсорираните от правителството места за настаняване, които често се намират далеч от жилищните райони или извън градските центрове, продължават да са предизвикателства. Преминването на бежанците от такива спешни места за настаняване към по-дългосрочни и достъпни жилища е от съществено значение за улесняване на достъпа им до основни услуги и възможности за независимост. Ангажиментът на правителството да осигури финансови и административни ресурси за прилагане на необходимите процедури за идентификация и насочване, посрещане на специфичните нужди на уязвимите бежанци и осигуряване на реален достъп до социална закрила продължава да бъде от съществено значение.

Към края на 2024г. е финансиран по-малко от половината (46%) от финансовия апел на България за 2024 г. Недостигът на финансиране се отразява на способността на партньорите по ПОБС да предоставят: езикови курсове (за деца, младежи и възрастни); специализирани услуги за психично здраве; услуги за жертви и преживели насилие жени, момчета и момичета; изграждане на капацитет по отношение на плановете за закрила и мерки за безопасност за уязвими лица; и дългосрочна подкрепа за настаняване на бежанци, които желаят да преминат от спонсорирано от държавата настаняване към частна квартира. За постигане на устойчивото локализиране на програмите остава ключово да се гарантира, че средствата достигат до организации, базирани на общността и ръководени от бежанци.

Общо послание на организациите по ПОБС

Остава ключово да се гарантира, че приобщаването на бежанците продължава да бъде на първо място в дневния ред на сформирания през м. януари 2025 г. ново редовно правителство, като се въведат следните мерки:

Приемането на по-дългосрочна програма за хуманитарна помощ, а не краткосрочни удължавания, ще даде възможност за планиране и взимане на добре информирани решения от страна на бежанците. Преходът от хуманитарна помощ за настаняване следва да се разработи в съответствие с дългосрочна програма за приобщаване на бежанците, като се вземе предвид по-специфичното положение на най-уязвимите бежанци.

Системно идентифициране на бежанците със специфични нужди и оценка на тяхната уязвимост, за да се осигури навременна насока към нужните услуги. Важно е да продължи укрепването на начините за насочване към тези услуги, като например за ПЗПСП, насилие, основано на пола или социална закрила, особено за хората със специфични нужди (деца със специални нужди, възрастни хора, жертви и преживели насилие и т.н.).

Преодоляване на бариерите пред здравните услуги чрез предоставяне на повече информация за това как да се получи достъп до здравно осигуряване; езикова помощ в здравните заведения; здравни медиатори от самата общност, които да подкрепят новодошлите и да помагат с преминаването през здравната система; както и включване на здравни работници бежанци в българската здравна система.

Продължителният достъп на децата бежанци до детски градини, ясли и училища е от съществено значение както за децата бежанци, така и за техните настойници, тъй като дава възможност на децата бежанци да продължат образованието си в България, докато настойниците им работят. Чрез сътрудничество с партньорите по ПОБС, правителствената подкрепа за конкретни програми ще даде нужния тласък за посрещане на дългосрочните образователни нужди на бежанците. Това включва програми за справяне с ниските нива на записване, за образованието в ранна детска възраст и за подкрепата за наваксване на децата бежанци в училищата.

Правителството продължава да играе водеща роля в съществуващия модел за координация на бежанската ситуация в България - т.е. координацията с гражданското общество на национално и местно равнище. Осигуряването на устойчиво финансиране за общините и за организациите, основани в общността и/или ръководени от бежанци, е от ключово значение с цел постигането на локализация и устойчивост на основните дейности за овластяване на общността.

Информация за партньорите по ПОБС: фондация „Ukraine Support & Renovation“

Фондация „Ukraine Support & Renovation“ (USRF) е организация, създадена от самата общност, както и партньор по ПОБС. Неин фокус е справянето с тормоза в училище, с който се сблъскват бежанците в Пловдив, четвъртия по големина регион, приемащ бежанци в България. Преди началото на учебната 2024-25 година, психолозите на USRF са организирали четири информационни сесии с родители по темата за тормоза и приспособяването към новата среда в Центъра за закрила и приобщаване от мрежата „Компас“. Сесии са правени и с около 40 тийнейджъра върху наличните инструменти и практическите съвети за реакция на тормоза в училище.

По време на среща, организирана през март 2024 г. от Регионалния инспекторат по образованието в Пловдив с психолози от местните училища, USRF е представила предизвикателствата, пред които са изправени бежанците, адаптиращи се към новата среда. USRF също така е представила насоките за справяне с тормоза, които представляват методология за образователните институции за това как да се справят със случаите на тормоз. USRF успешно е помогнала на около 30 семейства да се справят с тормоза, като е предложила цялостна подкрепа на децата, родителите и училищата. USRF има за цел да гарантира, че децата бежанци са в безопасност, имат достъп до качествено образование и са снабдени с необходимите инструменти, за да се адаптират към новия си живот. През м. ноември и декември те са организирали допълнителни обучения за тийнейджъри, посещаващи български училища. USRF планира да работи с български психолози и да предоставя насоки и за тийнейджъри от приемащата общност.

Информация за партньорите по ПОБС: организация „Помощ за Украйна“

Ръководена от бежанци и партньор по ПОБС, „Помощ за Украйна“ подкрепя деца бежанци със специфични нужди и техните настойници в България като предлага индивидуални и основани на общността услуги за психично здраве и психо-социална подкрепа. Центърът „Украински кошер“, управляван от „Помощ за Украйна“ в гр. София, осигурява безопасна и подкрепяща среда, в която децата с увреждания могат да се включат в образователни и развлекателни дейности. Създадена е и онлайн група на общността за обмен на опит и информация между семействата на бежанците. Целта на проекта „Заедно можем повече“ е не само да предостави целева помощ, но и да осигури подкрепа за включването на децата бежанци в националните социални услуги, по-специално достъп и допълнителна подкрепа в училищата. Дейностите са допълнени от усилия за застъпничество и повишаване на осведомеността в България чрез наскоро изнесени презентации на национални конференции и пред членове на Народното събрание, изтъквайки нуждите на бежанците.

Деветгодишният Володимир и майка му пристигат в България от Житомир, Украйна, и намират подкрепа в Центъра за подкрепа на бежанците в Русе, създаден с помощта на партньора на ПОБС - УНИЦЕФ. Две години по-късно те все още са в Русе, а Володимир вече е във втори клас и учи в българско училище.
© УНИЦЕФ/ Николай Стойков